

DỊCH VỤ PHI TÍN DỤNG NGÂN HÀNG DƯỚI TÁC ĐỘNG CỦA THỜI KỲ CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0

● NGUYỄN HỮU KHÁNH

TÓM TẮT:

Trong bối cảnh của cách mạng công nghiệp 4.0, ngành Tài chính - Ngân hàng được đánh giá là lĩnh vực đón đầu công nghệ mới. Sự kết hợp giữa tài chính và công nghệ được mang tên gọi FINTECH - nhận được sự quan tâm của rất nhiều người. Đặc biệt, sự phát triển dịch vụ phi tín dụng có vai trò rất quan trọng, quyết định sự tồn tại của một ngân hàng trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế. Dịch vụ phi tín dụng ngân hàng có những bước tiến mới như thế nào trước tác động của cách mạng công nghiệp 4.0 sẽ được bàn đến trong nội dung bài viết này.

Từ khóa: Dịch vụ phi tín dụng ngân hàng, cách mạng công nghiệp 4.0.

1. Làm rõ khái niệm về dịch vụ phi tín dụng của ngân hàng thương mại

Trong hoạt động của ngân hàng, dịch vụ tín dụng và dịch vụ phi tín dụng cùng song song tồn tại, đóng góp vào sự phát triển và khẳng định thương hiệu, hình ảnh của mỗi ngân hàng. Tuy nhiên, mỗi loại dịch vụ trên bao gồm những hoạt động cụ thể nào là một vấn đề tưởng chừng đơn giản nhưng trên thực tế, rất nhiều người còn nhầm lẫn, hiểu chưa đúng về bản chất.

Nói đến ngân hàng, từ sơ khai đến nay, “huy động vốn” luôn giữ vai trò quan trọng và chủ đạo. Vây vấn đề đặt ra là “Hoạt động huy động vốn thuộc về dịch vụ tín dụng hay dịch vụ phi tín dụng?”

Quan hệ tín dụng thể hiện sự vay mượn, là sự chuyển nhượng tạm thời một lượng giá trị tài sản từ người sở hữu sang người sử dụng trong một

khoảng thời gian nhất định trên cơ sở tín nhiệm (tín tưởng) người sử dụng tài sản hiệu quả để có khả năng hoàn trả một lượng giá trị lớn hơn giá trị ban đầu. Vì vậy, tác giả từng cho rằng: Dịch vụ tín dụng ngân hàng đơn giản là dịch vụ ngân hàng cho các tổ chức hoặc cá nhân vay vốn để lấy lãi. Ngoài ra, các dịch vụ còn lại của ngân hàng thuộc về dịch vụ phi tín dụng. Điều đó cho thấy, huy động vốn là dịch vụ phi tín dụng ngân hàng.

NHTM là một loại hình doanh nghiệp đặc biệt, thực chất là doanh nghiệp tài chính. Đứng trên góc độ làm kinh tế, ngân hàng kinh doanh cần phải có “đầu vào” và “đầu ra”. “Đầu vào” của ngân hàng là gì, đó chính là vốn - tiền tệ. Vốn vừa mang tính chất tiền đẻ, vừa là vấn đề xuyên suốt cho quá trình hình thành và phát triển của NHTM. Mục tiêu tổng quát của NHTM là an toàn và sinh lời trong kinh doanh. Do đó, việc

tạo lập một nguồn vốn vững chắc, đảm bảo cho sự phát triển bền vững của ngân hàng là điều rất cần thiết. Ngân hàng có được vốn thông qua nghiệp vụ huy động vốn, bao gồm nhận tiền gửi và đi vay vốn, trong đó hình thức nhận tiền gửi là chủ yếu. Nguồn vốn huy động từ tiền gửi có vai trò quan trọng trong việc tài trợ cho các hoạt động kinh doanh của NHTM. Lúc này, ngân hàng với tư cách là người đi vay, trên cơ sở có được sự tin tưởng từ người cho vay, cần cam kết hoàn trả người cho vay đúng thời hạn, với giá trị lớn hơn giá trị ban đầu. Ngoài ra, với tư cách người cho vay, ngân hàng cấp tín dụng cho các tổ chức dưới các hình thức: Cho vay, chiết khấu, bảo lãnh, cho thuê tài chính và các hình thức khác theo quy định. Như vậy, hoạt động tín dụng của ngân hàng phong phú và đa dạng, hay nói cách khác, "cho vay" chỉ là một hình thức của cấp tín dụng ngân hàng.

Tóm lại, dịch vụ tín dụng ngân hàng bao gồm 2 nghiệp vụ là: huy động vốn và cấp tín dụng.

Dịch vụ phi tín dụng của NHTM được hiểu một cách đơn giản là những dịch vụ ngân hàng ngoài dịch vụ tín dụng. Nếu như với dịch vụ tín dụng, nguồn vốn ngân hàng bỏ ra là rất lớn, thì trong dịch vụ phi tín dụng, khi khách hàng thực hiện giao dịch với ngân hàng thì ngân hàng không phải sử dụng đến nguồn vốn (hoặc nếu có thì sử dụng không nhiều nguồn vốn) để thực hiện giao dịch. Không ai ra, khi ngân hàng cung cấp các dịch vụ phi tín dụng cho khách hàng, khách hàng phải chỉ trả một khoản chi phí cho ngân hàng, đơn giản theo kiểu "tiền trao cháo múc". Lúc này, thu nhập của ngân hàng được thực hiện dưới dạng thu phí chứ không phải thực hiện dưới dạng thu lãi và trả lãi (lãi suất) như dịch vụ tín dụng.

Như vậy, "dịch vụ phi tín dụng là dịch vụ được ngân hàng cung cấp tới khách hàng để đáp ứng nhu cầu về tài chính, tiền tệ của khách hàng, nhằm trực tiếp hoặc gián tiếp đem lại cho ngân hàng một khoản thu nhập bằng các khoản phí xác định thu được từ khách hàng, không bao gồm dịch vụ tín dụng".

2. Các dịch vụ phi tín dụng chủ yếu trong ngân hàng thương mại tại Việt Nam

Dịch vụ thẻ

Dịch vụ thẻ là một trong những dịch vụ được ngân hàng chú trọng đầu tư theo chiều sâu, xác định là mục tiêu phát triển ổn định và lâu dài.

Hiện nay, xu hướng chi tiêu thanh toán không dùng tiền mặt là xu hướng chung của toàn cầu. Các ngân hàng thường xuyên có các chương trình ưu đãi khi khách hàng mở thẻ, chi tiêu qua thẻ nhằm thu hút khách hàng mới, đồng thời kích thích khách hàng chi tiêu qua thẻ. Đặc biệt, trong bối cảnh của cách mạng công nghiệp 4.0, xu hướng này trở thành tất yếu, vừa mang lại tiện ích cho khách hàng, vừa tạo đà tăng trưởng kinh tế.

Dịch vụ thanh toán quốc tế

Khi nền kinh tế càng phát triển, nhu cầu thanh toán quốc tế của khách hàng càng lớn. Khách hàng có thể chuyển tiền quốc tế cho các mục đích: du học, trợ cấp thân nhân, chuyển tiền định cư, thanh toán hàng hóa, thanh toán phí, lệ phí... Chính vì vậy, các ngân hàng luôn có sự cạnh tranh về dịch vụ thanh toán quốc tế dựa theo tiêu chí: tỷ giá, phí chuyển tiền, thủ tục hồ sơ...

Dịch vụ kinh doanh ngoại hối

Dịch vụ kinh doanh ngoại hối bao gồm các dịch vụ liên quan đến việc mua, bán ngoại tệ bao gồm kinh doanh ngoại tệ trên thị trường liên ngân hàng và kinh doanh ngoại tệ với khách hàng là các doanh nghiệp, các tổ chức hoặc cá nhân. Các ngân hàng thường giao dịch mua bán ngoại tệ với các doanh nghiệp kinh doanh trong lĩnh vực xuất nhập khẩu. Việc cung cấp dịch vụ ngoại hối giúp các ngân hàng hưởng thu nhập từ khoản chênh lệch tỷ giá từ hoạt động mua bán.

Dịch vụ tư vấn tài chính

Cũng như nhiều trung tâm tư vấn khác, tư vấn của ngân hàng là một lĩnh vực nhằm phân tích dự báo các thông tin về tình hình kinh tế - xã hội - pháp luật - thị trường giá cả... liên quan đến vấn đề đầu tư, giúp khách hàng đưa ra quyết định một cách đúng đắn, an toàn và có hiệu quả.

Hiện nay, dịch vụ tư vấn tài chính chủ yếu mà các NHTM triển khai là dịch vụ tư vấn bảo hiểm và dịch vụ đầu tư trái phiếu. Đây cũng là sản phẩm mang lại nguồn lợi nhuận cao cho các ngân hàng, trong khi chi phí bỏ ra không lớn. Ngân hàng lựa chọn đối tác tin cậy, có thương hiệu trên thị trường và đóng vai trò trung gian đưa sản phẩm, nhu cầu cho đối tác đến với khách hàng hiện hữu của ngân hàng.

Dịch vụ ngân hàng điện tử

Dịch vụ ngân hàng điện tử là sự kết hợp giữa dịch vụ ngân hàng với những tiện ích tiến bộ

trong lĩnh vực công nghệ thông tin nhằm tạo nên các dịch vụ hiện đại, đa dạng, phong phú các hình thức giao dịch. Bên cạnh đó còn cung cấp các dịch vụ ngân hàng thông qua các công cụ hỗ trợ như dịch vụ internet, điện thoại, máy tính, các dịch vụ mạng và đường truyền... mà khách hàng có thể giao dịch mọi lúc mọi nơi không cần đến trực tiếp tại ngân hàng. Ngân hàng phải cung cấp cho khách hàng một tên và mã số truy cập, khách hàng có trách nhiệm tính bảo mật của tên và mã truy cập mà ngân hàng đã cung cấp. Dịch vụ ngân hàng điện tử ngày càng được cải tiến, nâng cấp, mở rộng các ứng dụng cũng như tốc độ giao dịch nhanh chóng, mang lại tiện ích cho khách hàng.

3. Tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đến dịch vụ phi tín dụng ngân hàng

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã có nhiều tác động đến ngành ngân hàng, đặc biệt là những dịch vụ phi tín dụng ngân hàng, cần sự hỗ trợ lớn từ công nghệ thông tin hiện đại. Những tác động này thể hiện trên rất nhiều mặt như về mô hình tổ chức kinh doanh, cung cấp sản phẩm dịch vụ, công việc liên quan đến an ninh an toàn bảo mật, đến những nhân tố bên ngoài của ngành Ngân hàng. Đồng thời, những tiến bộ từ cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 là “bàn đạp” giúp các ngân hàng trong nước phát triển và cạnh tranh với các ngân hàng tiên tiến trong khu vực và trên thế giới trong điều kiện nắm bắt, thích nghi và thay đổi kịp thời đối với xu thế công nghệ mới.

Xác định công nghệ thông tin luôn là một nền tảng hoạt động quan trọng, góp phần gia tăng vị thế của ngân hàng trên thị trường tài chính, trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0, các ngân hàng thương mại chú trọng vào các hoạt động đầu tư phát triển công nghệ, đặc biệt là dự án nâng cấp hệ thống ngân hàng lõi (core banking) và ngân hàng điện tử (digital banking). Mỗi ngân hàng có một hướng đi và mục tiêu khác nhau trước làn sóng công nghệ hiện đại. Các ngân hàng thương mại như Ngân hàng TPBank với dịch vụ ngân hàng tư đồng LiveBank, VPBank với ứng dụng ngân hàng số Timo, Vietcombank với không gian giao dịch công nghệ số Digital Lab, Vietinbank với Corebank thể hệ mới - hiệu suất cao, tích hợp đa dịch vụ và kho dữ liệu doanh nghiệp (EDW) hiện đại. MB với ứng dụng trợ lý ảo ChatBot phục vụ khách hàng 24x7 trên mạng

xã hội; SCB chọn định hướng ngân hàng bán lẻ - đa năng - hiện đại để phát triển toàn diện về sản phẩm dịch vụ, hoạt động kinh doanh, công tác vận hành,... Hệ thống lõi core banking và digital banking được nâng cấp cũng là nền tảng để SCB đẩy mạnh phát triển các sản phẩm dịch vụ ứng dụng công nghệ cao, tăng khả năng cạnh tranh trên thị trường tài chính, đáp ứng nhu cầu đa dạng của khách hàng.

Các ngân hàng tập trung nâng cấp hệ thống core banking và internet banking. Đây được coi là huyết mạch của ngân hàng và hoạt động tất yếu phải triển khai. Hệ thống core mới hoạt động nhanh chóng, ổn định và an toàn, mang đến nhiều tiện ích thiết thực cho công tác quản trị và vận hành ngân hàng cũng như hoạt động giao dịch của khách hàng. Các quy trình nghiệp vụ sẽ được tự động hóa, thao tác trên màn hình được rút gọn, giúp giao dịch viên có thể xử lý nhanh chóng các giao dịch, nhằm rút ngắn thời gian chờ đợi cũng như giao dịch tại quầy của khách hàng. Ngoài ra, hệ thống mới cũng sẽ hỗ trợ đồng nhất giao diện digital banking trên mọi trình duyệt và thiết bị điện tử, giúp khách hàng thoải mái và dễ dàng thực hiện mọi thao tác.

Trong cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, các ngân hàng đang phải chạy đua để kết nối nhiều nhất với các đối tác nhằm xây dựng một hệ sinh thái sản phẩm quanh người dùng. Đây chính là xu hướng của ngân hàng số tại Việt Nam. Vì vậy, các ngân hàng thương mại phải chủ động chuẩn bị những nền tảng cần thiết, không ngừng hoàn thiện và học hỏi để tiếp cận những thành tựu công nghệ mới, tránh bị tụt hậu. Sự kết hợp giữa tài chính và công nghệ được mang tên gọi FINTECH - nhận được sự quan tâm của rất nhiều người. Tuy nhiên, bên cạnh đó, vẫn tồn tại những quan điểm trái chiều, một số nhìn nhận Fintech là mối đe dọa, trong khi số khác coi đây là cơ hội cho các ngân hàng. Tại hội thảo “Ngân hàng & Fintech: Cơ hội & Thách thức”, các chuyên gia nhận định việc hợp tác giữa ngân hàng và các doanh nghiệp Fintech là một xu hướng tất yếu và cần một hành lang pháp lý vững chắc ngay từ đầu để cả 2 bên cùng phát triển. Ngân hàng và Fintech không nên coi nhau là đối thủ cạnh tranh, mà cần hướng tới sự hợp tác cùng có lợi, tạo sức mạnh tổng hợp cho thị trường dịch vụ ngân hàng và góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Thủ tướng Chính phủ (2006), Quyết định số 261/2006/QĐTTg ngày 29/12/2006 về việc phê duyệt đề án Thanh toán không dùng tiền mặt giai đoạn 2007 - 2010 và định hướng đến 2020, Hà Nội.
2. Luật Ngân hàng Nhà nước và Luật Các Tổ chức tín dụng(2010), Nhà xuất bản Pháp lý, Hà Nội.
3. Phạm Anh Thủy (2013), Phát triển dịch vụ phi tín dụng tại các ngân hàng thương mại Việt Nam, Luận án tiến sĩ kinh tế, Đại học Ngân hàng TP Hồ Chí Minh.
4. Phan Thị Linh, Phát triển dịch vụ phi tín dụng của các ngân hàng thương mại nhà nước Việt Nam, Luận án tiến sĩ kinh tế, Đại học Kinh tế quốc dân.
4. ThS. Nguyễn Phan Anh (2018), Cách mạng công nghiệp 4.0 và yêu cầu đối với hệ thống giáo dục Việt Nam, Tạp chí Tài chính.
5. Kim Thanh (2018), Cách mạng 4.0 - Ngành Tài chính sớm chủ động nhập cuộc, Thời báo Tài chính Việt Nam
6. Trương Thị Đức Giang, Nguyễn Hải Hà (2019), Tác động của cách mạng công nghiệp 4.0 đến lĩnh vực tài chính - kế toán, Tạp chí Tài chính.

Ngày nhận bài: 8/11/2019

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 8/11/2019

Ngày chấp nhận đăng bài: 18/11/2019

Thông tin tác giả:

ThS. NGUYỄN HỮU KHÁNH

Ngân hàng TMCP Sài Gòn (SCB)

NON-BANK CREDIT SERVICES UNDER THE IMPACT OF THE INDUSTRIAL REVOLUTION 4.0

● MA. NGUYEN HUU KHANH

Sai Gon Joint Stock Commercial Bank

ABSTRACT:

In the context of Industry 4.0, the Banking - Finance industry is considered to benefit the most from new technologies. The combination of finance and technology is called FINTECH which attracting the attention of so many people. In particular, the development of non-credit services plays a very important role in determining the existence of a bank in the process of international economic integration. The article discusses how non-bank credit services will progress under the impact of Industry 4.0.

Keywords: Non-banking services, industrial revolution 4.0.